

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมและนำเสนอโดยแบ่งเป็น 6 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 การศึกษานอกระบบโรงเรียนกับการพัฒนาชนบท

- 1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษานอกระบบโรงเรียนกับการพัฒนาชุมชน
- 1.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ตอนที่ 2 แนวความคิด ความหมายและขอบเขตของการมีส่วนร่วมของประชาชน

- 2.1 แนวความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 2.2 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 2.3 ขอบเขตของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ตอนที่ 3 เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมมีส่วนร่วมของประชาชน

- 3.1 เหตุผลทางสังคม
- 3.2 เหตุผลทางจิตวิทยา

ตอนที่ 4 โครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (โครงการ อพป.)

- 4.1 ความหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ อพป.
- 4.2 งานหลัก 3 สาขาของโครงการ อพป.
- 4.3 ขั้นตอนของการฝึกราษฎร
- 4.4 การจ้ดองค์กรดำเนินการโครงการ อพป.

ตอนที่ 5 จังหวัดอุดรธานี

- 5.1 สภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดอุดรธานี
- 5.2 ความสำคัญของจังหวัดอุดรธานี
- 5.3 สภาพภูมิศาสตร์ของกิ่งอำเภอไชยวาน
- 5.4 ความสำคัญของกิ่งอำเภอไชยวาน
- 5.5 สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน อพป. บ้านหนองแวง หมู่ที่ 10
- 5.6 สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน อพป. บ้านหนองแวง หมู่ที่ 10
- 5.7 สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน อพป. บ้านห้วยยาง หมู่ที่ 4
- 5.8 สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน อพป. บ้านห้วยยาง หมู่ที่ 4

ตอนที่ 6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 การศึกษานอกระบบโรงเรียนกับการพัฒนาชนบท

1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษานอกระบบโรงเรียนกับการพัฒนาชนบท

ทองอยู่ แก้วไทรชะ ไต่ถั่วถึง (กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน 2525 : 142) ปรากฏการศึกษานอกระบบโรงเรียนกับปรัชญาการพัฒนามาเป็นปรัชญาเดียวกัน คือเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ โดยส่งเสริมการเลือกตัดสินใจของแต่ละบุคคล ให้บุคคลมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตของเขาเอง ให้บุคคลรู้จักช่วยตนเองและช่วยพัฒนาสังคมหรือชุมชนของเขาเองมากกว่าจะไปช่วยเขาพัฒนา ความพยายามใดที่จะให้สำเร็จตามปรัชญาการศึกษานอกโรงเรียนก็เป็นความพยายามในการพัฒนานั้นเอง นอกจากนี้บทความแนวคิดทางการศึกษานอกโรงเรียนทิศทางในอนาคต ทองอยู่ แก้วไทรชะ (2525 : 17-18) ยังได้กล่าวถึงการศึกษาของนอกโรงเรียนว่าจะเป็นฝ่ายส่งเสริมสนับสนุนในด้านการพัฒนา "คน" ในชนบทเป็นสิ่งสำคัญ เป็นการเตรียมคนทั้งที่เป็นคณะกรรมการ คณะทำงาน และประชาชนธรรมดา ให้ตระหนักถึงสภาพปัญหาของตน และชุมชน และให้รู้จักคิดเป็น และคิดชอบ ในการที่จะใช้พลังความคิดของกลุ่มในชนบท หาทางแก้ไขปัญหาร่วมกับหน่วยพัฒนาต่าง ๆ และเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลทุกฝ่ายที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนสามารถช่วยตัวเองได้และใช้พลังในชุมชนในการพัฒนาชุมชนของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ สุนทร สุนันท์ชัย (กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน 2525 : 127) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น เป็นการมุ่งผลิตเพื่อพัฒนาประชากร ทั้งนี้

เพราะเป้าหมายสุดท้ายในการพัฒนามุ่งให้ประชาชนมี "ความสุข อยู่ดีกินดี" โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา เน้นการพึ่งพาตนเองของสังคม เน้นความร่วมมือในการพัฒนา เน้นอิสระในการตัดสินใจเลือก นั่นก็หมายถึงการยอมรับนับถือในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของบุคคล ยอมรับว่ามนุษย์มีเหตุมีผล รู้ผิดชอบชั่วดี สามารถเลือกสิ่งที่ดีงามสำหรับตนเองและชุมชนได้ และเช่นเดียวกับ อารี กุลทัศน์ (กองพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน 2525 : 96) ที่ได้กล่าวว่า การศึกษาออกโรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างเสริมประชาชนของประเทศให้มีความรู้ ทักษะและทัศนคติที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนั้นการศึกษาออกโรงเรียนยังเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการ และแก้ไขปัญหาของชุมชนและประชาชนที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยและองค์ประกอบต่าง ๆ มากมาย เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว การศึกษาออกโรงเรียนจึงต้องประสานกับกิจกรรมอื่น ๆ ของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนา

1.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการศึกษาออกระบบโรงเรียน

โครงการพัฒนาหรือการศึกษาผู้ใหญ่จะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับ การที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ และการอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ในสนาม งาน การศึกษาออกระบบโรงเรียน หรือการศึกษาผู้ใหญ่ เป็นงานที่ต้องชักจูงชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วม เพราะเป็นโครงการที่ต้องอาศัยความสมัครใจ ไม่ใช่การขู่เข็ญบังคับ ดังนั้นความร่วมมือและการที่ชาวบ้านจะเข้ามามีส่วนร่วมด้วยหรือไม่นั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของชาวบ้านเองว่า เขาต้องการจะเรียนรู้อะไร และจะให้ความร่วมมือในเรื่องอะไร (อุ้นตา นพคุณ 2528 : 12) ในหลักการการศึกษาออกระบบโรงเรียนของ อุ้นตา นพคุณ (ข่าวสารการศึกษาผู้ใหญ่ 2529 : 14 - 17) ข้อที่ 4 ได้กล่าวถึงการให้ประชากรเข้ามามีส่วนร่วม สอดคล้องกับความคิดเห็นของ สุนทร สุนันท์ชัย (3 ปี กรมการศึกษาออกโรงเรียน 2525 : 24) ว่า ปรัชญาการศึกษาออกโรงเรียน ควรมุ่งหมายให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจเพื่อตนเองและชุมชน

ตอนที่ 2 แนวความคิด ความหมายและขอบเขตของการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.1 แนวความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน

แนวความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ไพรัตน์ เคษะรินทร์ ไกล้ว ไวกโนบทความ "นโยบายและวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลปัจจุบัน" (เวทีของ หงษ์วิวัฒน์, บรรณาธิการ 2527 : 7) ว่านโยบายและรูปแบบที่ค่อนข้างเป็นทางการของการมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อกลุ่มประเทศที่ก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและทางการเมืองพยายามสรรหาวิธีที่จะนำไปใช้กับประเทศเกิดใหม่ ประเทศที่เพิ่งได้เอกราชและประเทศที่ล้าหลัง เพื่อให้กลุ่มประเทศเหล่านั้นสามารถพัฒนาตนเองโดยไม่รบกวนรัฐบาลและการช่วยเหลือจากภายนอกอย่างเดียว แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนสมัยนั้น (พ.ศ. 2494) เริ่มเผยแพร่มายังกลุ่มประเทศเอเชียโดยองค์การสหประชาชาติ และประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศไทยได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมการประชุมหลายครั้ง และทางราชการเริ่มนำความคิดมาจัดทำโครงการพัฒนาท้องถิ่นในกระทรวงมหาดไทย (พ.ศ. 2499) และโครงการมูลสารศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2497) จนกระทั่ง พ.ศ. 2505 จึงได้รวมงานทั้งหมดที่ทำโดยหลายหน่วยงาน จัดตั้งกรมการพัฒนาชุมชนขึ้นในกระทรวงมหาดไทย เพื่อรับผิดชอบการทำงานตามรูปแบบและแนวคิดดังกล่าวในการพัฒนาชนบทตามแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 5 รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยได้จัดตั้ง คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) ขึ้นมา และได้กำหนดวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ในการพัฒนาชนบทแนวใหม่ขึ้น 3 ประการ คือ (เรื่องเดียวกัน : 213 - 214)

1. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นในการวิเคราะห์ปัญหา และเลือกโครงการของรัฐที่ต้องการ สำหรับแก้ปัญหาในชนบทของตน

2. ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมมือกันดำเนินการให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นซึ่งไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงด้วยตนเองได้ และเห็นความสำคัญในการสนับสนุนประชาชนที่ยากจนให้มากที่สุด

3. ให้กระทรวงหลัก 4 กระทรวงทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด ตั้งแต่ระดับตำบล เพื่อให้ผลงานของโครงการถึงมือประชาชนรวดเร็วขึ้น และลดความซ้ำซ้อนสูญเสียเปลืองในการปฏิบัติงานของรัฐ

2.2 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการประชุม องค์การสหประชาชาติว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นคำที่ไม่อาจกำหนดนิยามความหมายเดียวที่ครอบคลุมได้เพราะความหมายของการมีส่วนร่วมอาจแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ หรือแม้แต่ภายในประเทศเดียวกันก็ตาม หากจะนิยามให้เข้าใจชัดแล้ว การนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรมีลักษณะจำกัดเฉพาะในระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหนึ่ง ๆ เท่านั้น (United Nations 1981 : 5) อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันนี้ปัญหาการให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนก็ยังคงมีอยู่กล่าวคือ หน่วยงานพัฒนา สถาบันวิชาการ นักวิชาการ และนักปฏิบัติต่างก็ให้ความหมายที่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้คือ

องค์การสหประชาชาติ (1978 : 4) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะที่เป็นกระบวนการในการพัฒนาว่า คือการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีพลังของประชาชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่

- ในกระบวนการตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น
- ในการปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ โดยความสมัครใจ

ไพรัตน์ เศษะรินทร์ (ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, บรรณาธิการ 2527 : 6) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึงกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

อकिन รพีพัฒน์ (ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, บรรณาธิการ 2527 : 320) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นการให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ทำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่การกำหนดจากภายนอกแล้วให้ประชาชนเขามาร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หากแต่ทุกอย่างจะต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่จะคิดขึ้นมา

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (วิททอง หงษ์วิวัฒน์ 2527 : 183) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and emotional involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (group situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าว เป็นเหตุเราใจให้กระทำการให้ (Contribution) บรรลุจุดหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าว ด้วย

ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข จัดการประชุมเรื่อง "การมีส่วนร่วมของชุมชน : นโยบายและกลวิธี" (วิททอง หงษ์วิวัฒน์, บรรณาธิการ 2527 : 2) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือการที่ประชาชนหรือชุมชน พัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการและควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็น อย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกสังคมในการมีส่วนร่วมประชาชนได้พัฒนาการรับรู้ และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนอย่างเป็นตัวของตัวเอง

เจิมศักดิ์ บินทอง (2527 : 3) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการเข้าร่วมกิจกรรมของชาวบ้านตามที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนจัดขึ้น และชาวบ้านเป็นผู้เสนอ โดยมีการเข้าร่วมในหลายระดับ เช่น การเข้าร่วมในการฟังเฉย ๆ ฟังและออกความคิดเห็น ตลอดจนร่วมในการวางแผนและมีผู้เข้าร่วมตั้งแต่ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน และชาวบ้านทั่วไป

อุณา นพคุณ (โอวาท สุทธานารักษ์, บรรณาธิการ 2528 : 103-105) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับรูปธรรมว่า คือ "การที่ชาวบ้านได้ให้แรงงาน เวลา วัสดุในการพัฒนาชุมชน" ส่วนความหมายของการมีส่วนร่วมในระดับนามธรรมนั้นสอดคล้องกับความคิดของ จูเลียส ไนยเรเร (Julius Nyerere) ซึ่งให้ความหมายไว้ว่าเป็น "การเข้ามีส่วนร่วมหรือไม่ของประชาชน ถึงแม้จะมีแรงชักจูงจากบุคคลอื่นหรือปัจจัยภายนอกแต่การตัดสินใจของประชาชน เมื่อพิจารณาถึงข้อมูลและข้อดีข้อเสียต่างๆ แล้ว ก็เป็นเรื่องของประชาชนแต่ละคน และในขั้นสุดท้ายการตัดสินใจที่เป็นของประชาชนแต่ละคนจะต้องมีความสัมพันธ์กับเรื่องความรู้สึกนึกคิด มโนภาพแห่งตน และความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม"

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะพบว่าความหมายของ "การมีส่วนร่วมของประชาชน" นั้นถูกตีความไปในความหมายต่าง ๆ กัน ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพความคิด ความเชื่อถือ

และค่านิยม (Value Judgment) ของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์การทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลา และยุคสมัยอีกด้วย (ภูมิธรรม เวชยชัย 2527 : หน้า 33) อย่างไรก็ตาม ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงนั้น น่าจะหมายถึง การที่ชาวบ้านได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเองโดยชาวบ้านหรือกิจกรรมที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนได้จัดขึ้น โดยชาวบ้านซึ่งหมายถึงทั้งคณะกรรมการ หมู่บ้าน และชาวบ้าน เป็นผู้เข้าร่วมโดยการรับฟังเสนอความคิดเห็น ชักถาม ตัดสินใจ วางแผนปฏิบัติ รับประโยชน์ตลอดจนประเมินผลกิจกรรม

2.3 ขอบเขตของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ขอบเขตของการมีส่วนร่วมของประชาชน นั้น พิจารณาจากขั้นตอนหรือชนิด หรือ ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน กล่าวคือ เป็นการพิจารณาจากกิจกรรมว่าประชาชนเข้าร่วมในขั้นตอนใดบ้าง มีนักวิชาการ นักทฤษฎี และนักปฏิบัติหลายท่านได้เสนอขอบเขตของการมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้

ขอบเขตของการมีส่วนร่วม จอห์น เอ็ม โคเฮน และ นอร์แมน ที อัฟฮอฟ (John M. Cohen and Norman T. Uphoff, 1980 : 219-222) ได้แบ่งเป็น 4 ชนิด คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนคือริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุประสงค์ประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

อคิน ระพีพัฒน์ (ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, บรรณาธิการ 2527 : 101) และเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (จักรกฤษณ์ นรินดิฬการ, บรรณาธิการ 2527 : 272-273) ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนคล้ายกับของ โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff) แต่ยังมีข้อแตกต่างกันกล่าวคือ อคิน ระพีพัฒน์ ได้เน้นถึงการค้นหาปัญหาสาเหตุของปัญหา ตลอดจน

แนวทางแก้ไข ในขณะที่ เจมส์ ค็อกซ์ บินทอง เน้นเฉพาะการค้นหาคำตอบ สาเหตุของปัญหา ส่วน โคเฮน และ อับฮอฟ (Cohen and Uphoff) ให้ความสนใจในผลประโยชน์ (Benefits) แต่อิน รัฟฟีซัน และ เจมส์ ค็อกซ์ บินทอง ไม่ได้กล่าวถึงเลย

แมกซ์ โลว์เดอร์มิลค์ และ คับลิว โรเบิร์ต ไลโทส (Max Lowdermilk and W. Robert Laitos 1980 : 694-700) ได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ 7 ขั้นตอน คือ

1. การสำรวจขั้นต้น (Preliminary Reconnaissance)
2. การศึกษาเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (Priority Problem Identification Studies)
3. การแสวงหาแนวทางแก้ไข (Search for Solutions)
4. การกำหนดทางแก้ปัญหา (Assessment of Solutions)
5. การปฏิบัติตามโครงการ (Project Implementation)
6. การประเมินผลโครงการ (Formal Project Evaluation)
7. การพิจารณาทบทวนโครงการหรือดำเนินการให้บรรลุผล (Project Reconsideration of Completion)

ไพร์ตัน เคซารี (ทีทอง หงษ์วิวัฒน์, บรรณาธิการ 2527 : 6-7) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

- 1) ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงลดความตึงเครียดของชุมชน
- 2) ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
- 3) ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อขจัดและแก้ไขปัญหาลดความตึงเครียดของชุมชน
- 4) ร่วมการตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- 5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

- 6) ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง
- 7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย
- 8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

จากแนวคิดเรื่องขอบเขตของการมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าวมาแล้ว ทำให้ผู้วิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน และได้ใช้เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ในตอนที่ 4 โดยในขั้นแรกผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 5 ขั้นตอนดังนี้ คือ

1. ขั้นตอนการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
2. ขั้นตอนการตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนาแก้ไข
3. ขั้นตอนการปฏิบัติงานในกิจกรรมตามแผนที่วางไว้
4. ขั้นตอนการรับผลประโยชน์จากกิจกรรม
5. ขั้นตอนการประเมินผลกิจกรรม

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พร้อมทั้งวิจารณ์และเสนอแนะ ประกอบกับคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ด้วยเหตุนี้ขั้นตอนที่ 1 จึงเปลี่ยนเป็นขั้นตอนการเข้าร่วมรับฟัง อภิปราย และเสนอปัญหา ซึ่งตรงกับสภาพความเป็นจริงของชาวบ้านมากกว่า ขั้นตอนที่ 3 เพียงแต่ระบุเพิ่มว่าเป็นกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียน ส่วนขั้นตอนอื่น ๆ ยังคงไว้เช่นเดิม

ตอนที่ 3 เหตุผลในการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมของประชาชน

3.1 เหตุผลทางสังคม

ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่สามารถจูงใจประชาชนให้มีความเห็นคล้อยตาม และลงมือทำอย่างใดอย่างหนึ่งจนนำกลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางได้เป็นผลสำเร็จในที่สุด (พัฒน์ บุญรัตพันธ์ 2517 : 129) สอดคล้องกับ นิรันดร จงวุฒิเวศย์ (ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, บรรณาธิการ 2527 : 183) ที่กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้คือ 1 ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศ ตำแหน่ง ทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีความศรัทธาหรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำเช่นผู้ใหญ่ออกปากขอแรง ผู้น้อยก็ช่วยแรง และ 3 อำนาจบังคับ ที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า เช่นการบีบบังคับให้ทำงานเยี่ยงทาส

นอกจากนี้รายงานการประเมินผลโครงการพัฒนากลุ่มอาชีพ (กรมพัฒนาชุมชน 2514 : 21-23) พบว่า เหตุจูงใจที่ทำให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกลุ่ม เพราะต้องการที่จะได้รับผลประโยชน์จากการเข้ามีส่วนร่วมในกลุ่มดังนี้

1. ต้องการได้รับวัสดุอุปกรณ์ในการผลิต
2. ต้องการจะได้รับความช่วยเหลือทางด้านเงินทุน
3. ต้องการที่จะได้รับคำแนะนำทางเทคนิควิชาการ
4. ต้องการจะได้รับความช่วยเหลือในการจำหน่ายผลผลิต
5. ต้องการที่จะได้รับความรู้ในการประกอบอาชีพ

กรณีศึกษา ชมตี (2524 : 21) ได้สรุปปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมได้แก่ เกียรติ ความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนสมาชิก ความสัมพันธ์อันดีกับเจ้าหน้าที่ การได้รับการชักจูงจากเพื่อนสมาชิก ความต้องการที่จะได้รับประโยชน์จากกลุ่ม ได้แก่ เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ ในการประกอบอาชีพและความช่วยเหลือในการจำหน่ายผลผลิต ความต้องการที่จะได้รับความช่วยเหลือและบริการจากรัฐบาล ได้แก่ ความรู้ในการประกอบอาชีพ การได้อาชีพใหม่เพิ่มขึ้น รวมทั้งรายได้เพิ่มขึ้นโดยการเพิ่มผลผลิต การได้รับการชักจูงจากผู้นำท้องถิ่น โดยเฉพาะผู้นำออกเป็น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล ครูประจำตำบล คณะกรรมการสภาตำบล คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน พัฒนาการ เจ้าหน้าที่โครงการสารภีและเจ้าหน้าที่เกษตร

ส่วน สุจินต์ คาววิระกุล (2527 : 38) ได้สรุปปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ความคาดหวังต่อรางวัลการประกวดหมู่บ้าน ความต้องการเกียรติ ความต้องการมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนบ้าน การได้รับการชักชวนจากบุคคลในหมู่บ้าน และการได้รับการชักชวนจากเจ้าหน้าที่ราชการ

3.2 เหตุผลทางจิตวิทยา

อับราฮัม เอ็ม มาสโลว์ (Abraham M. Maslow 1954 : 90) ได้ค้นคว้าเกี่ยวกับแรงจูงใจ (Motivation) ของการกระทำของมนุษย์ไว้หลายประการและได้อธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานที่เกิดขึ้นจากความพึงพอใจ ความต้องการเหล่านั้นถูกจำกัดลำดับขั้นของความต้องการจากน้อยไปหามาก เมื่อความต้องการใดเกิดขึ้นแล้วไม่ได้รับการบำบัดเพียงพอ ความต้องการเหล่านั้นก็ยังคงอยู่และจะเป็นแรงขับที่มีพลังผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมโน้มน้าวไปในทางที่จะบำบัดความต้องการเหล่านั้นอยู่เสมอ

มาสโลว์ อธิบายว่า ความต้องการพื้นฐานที่ทำให้คนเราแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ มีอยู่ 5 ประการด้วยกัน และแยกออกเป็นระดับต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Need) คือเป็นความต้องการขั้นแรกสุด
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Need)
3. ความต้องการความรัก (Love and Belongingness Need) และการยอมรับเข้าเป็นสมัครพรรคพวก
4. ความต้องการการยกย่องนับถือจากคนอื่นหรือมีเกียรติในสังคม (Esteem Need)
5. ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ (Self-Actualization Need) และแสดงความสามารถของตนให้ประจักษ์แก่ผู้อื่น

คัมบลิว ไอ. โทมัส (W.I. Thomas 1967 : 4) ได้สรุปความต้องการของมนุษย์คล้าย ๆ กับของ มาสโลว์ แต่มีเพียง 4 ประการคือ

1. ความต้องการประสบการณ์ใหม่ (The Desire for New Experience)

2. ความต้องการความปลอดภัย (The Desire for Security)
3. ความต้องการพฤติกรรมตอบสนองจากผู้อื่น (The Desire for Response)
4. ความต้องการเป็นที่ยอมรับจากผู้อื่น (The Desire for Recognition)

มัลคัม เอส. โนว์ (Malcolm S. Knowles 1980 : 84-87) ได้นำลำดับความต้องการของ มาสโลว์ (Maslow) และ คัมบลิว ไอ. โทมัส (W.I. Thomas) มาประยุกต์เข้ากับการเรียนการสอนผู้ใหญ่และเสนอว่าความต้องการของผู้ใหญ่มี 6 ประการ ดังนี้คือ

1. ความต้องการทางกายภาพ (Physical Needs)
2. ความต้องการในด้านความเจริญงอกงาม (Growth Needs) ต้องการได้เรียนรู้สิ่งใหม่
3. ความต้องการที่จะได้รับความปลอดภัย (The Need for Security)
4. ความต้องการได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ (The Need for New Experience)
5. ความต้องการทางด้านความรักความพอใจ (The Need for Affection)
6. ความต้องการได้รับการยอมรับ (The Need for Recognition)

คูห์เลน (Kuhlen 1955 : 23-24) ได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ในด้านสัมพันธ์กับอายุว่า ผู้ใหญ่มีความต้องการที่ขัดแย้งกันอยู่สองด้าน ด้านหนึ่งเป็นไปในทางบวกที่จะก้าวไปข้างหน้า ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นเชิงลบเป็นความต้องการที่จะรักษาและป้องกันตัวเอง จนในบางครั้งจำกัดตัวเอง ความต้องการประเภทเชิงบวกจะมีอยู่ในตัวผู้ใหญ่มากจนเข้าวัยกลางคน และความต้องการประเภทลบจะมีความสำคัญต่อผู้ใหญ่เมื่อมีอายุขึ้น นอกจากนั้นจากการศึกษาของ สมบูรณ์ ศาลยาชีวิต (2526 : 43) ได้แบ่งระยะพัฒนาการในวัยผู้ใหญ่ตาม ฮาวิก-เฮิร์ท (Havighurst) นักจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของมนุษย์ในเชิงสังคมวิทยา ออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ 1. ผู้ใหญ่วัยเริ่มแรก อายุ 18 ถึง 35 ปี 2. ผู้ใหญ่วัยกลางคนอายุ 35 ปี ถึง 60 ปี 3. วัยชราหรือวัยสูงอายุ อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ช่วงอายุผู้ใหญ่ 2 ช่วงเท่านั้น และได้ปรับช่วงอายุของผู้ใหญ่วัยเริ่มแรก เพื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรมการ

ศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็น 15 ถึง 35 ปี ส่วนผู้ใหญ่ยัยกลางคนยังคงอยู่ในช่วงอายุเดิมคือ 35 ถึง 60 ปี

วัยผู้ใหญ่เป็นช่วงเวลาที่ยาวนานที่สุดสำหรับมนุษย์และยังเป็นช่วงเวลาที่สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้มากที่สุด ในช่วงชีวิตของผู้ใหญ่จะมีการเปลี่ยนแปลงที่น่าสนใจอยู่เสมอจากการมีบทบาทต่างๆ เพิ่มขึ้น ตั้งแต่การเป็นคุณพ่อคุณแม่ เป็นคนมีค่าของสังคม จนกระทั่งเป็นที่พึ่งทางใจแก่ลูกหลาน

ผู้ใหญ่ยัยเริ่มแรก (สมบุรณ์ ศาลยาชีวิน 2526 : 44) เป็นระยะที่มีสมรรถภาพทางกายสูงสุดที่เราเรียกว่าวัยฉกรรจ์ ทางด้านประสิทธิภาพของสมองจะพัฒนาเต็มที่ ผู้ใหญ่ยัยนี้จะมี ความคิด อุดมการณ์ของตนเอง มีทัศนคติ ความรู้สึกเกี่ยวกับคนอื่นและสังคม เขาเริ่มมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับโลกภายนอก และจะกำหนดบทบาทของตน (เรื่องเดียวกัน : 46) ผู้ใหญ่ยัยนี้ได้เรียนรู้จากการปรับตัวจากประสบการณ์หลายด้าน ทำให้เขามีความรู้เพิ่มขึ้นอีกมาก ทั้งด้านสังคม ทักษะ อาชีพ ความฉลาดทางโลก เขาจึงแสวงหาความสำเร็จในชีวิต การงาน และอาชีพ

ผู้ใหญ่ยัยกลางคน (เรื่องเดียวกัน : 52) เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญหลายประการทางด้านจิตใจ ความรู้สึก อารมณ์ ทัศนะเกี่ยวกับตนเอง เกี่ยวกับชีวิต และเกี่ยวกับสังคม ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายจะเริ่มปรากฏในระยะหลังของวัย ผู้ใหญ่ยัยนี้มีความต้องการที่จะประสบผลสำเร็จในชีวิตการงาน และฐานะทางสังคม (เรื่องเดียวกัน : 57) อีกทั้งยังให้ความสำคัญมากกับการรักษาสถานภาพหรือฐานะ (Status) ของตน ต้องการให้ผู้น้อยนิยมชมชื่น เห็นคุณค่าของตน เป็นผู้ที่สามารถให้คำปรึกษาและเป็นที่ยึดพิงอาศัยได้

จากเหตุผลในการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนต่างๆ ดังที่ไต่ถามมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 3 ซึ่งมีทั้งหมด 8 เหตุผลคือ 1. ได้รับการชักชวนจากผู้นำท้องถิ่น 2. ได้รับการชักชวนจากเจ้าหน้าที่ทางราชการ 3. ต้องการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้าน 4. คิดว่าตัวเองจะได้รับผลประโยชน์ 5. ต้องการได้รับความรู้ทักษะเพิ่มเติม 6. ต้องการนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปประกอบอาชีพใหม่ 7. ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และต้องการให้หมู่บ้านขณะการประกวดหมู่บ้าน อพป. ดีเด่น

ตอนที่ 4 โครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (โครงการ อพป.)

4.1 ความหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ อพป.

โครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (โครงการ อพป.) เป็นโครงการของชาติที่จะรวมเอาโครงการพัฒนาบริการในสาขางานต่าง ๆ และการป้องกันของหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับหมู่บ้านเข้าด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ (อพป. โครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง ม.ป.ป. : 33-34)

1. ฝึกอบรมราษฎรในเขตพื้นที่แทรกซึมของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) ให้มีความรู้ความชำนาญและรู้จักวิธีปรับปรุงกิจกรรมต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม เพื่อพัฒนาและยกฐานะการครองชีพของตนให้สูงขึ้น

2. สร้างความปลอดภัยถาวรขึ้นในหมู่บ้านต่างๆ ในเขตพื้นที่แทรกซึมของ ผกค. เพื่อให้ราษฎรในหมู่บ้านมีขีดความสามารถรักษาความปลอดภัยของหมู่บ้านตนเองได้ด้วยตนเอง ในเหตุการณ์ที่ไม่รุนแรงจนเกินไป สามารถจะสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่เหล่านั้น

3. ให้ประชาชนได้ร่วมกิจกรรมการปกครอง การพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม ในหมู่บ้านของตนซึ่งจะก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ราษฎรมีความสมบูรณ์พูนสุขในที่สุด

4.2 งานหลัก 3 สาขาของโครงการ อพป.

โครงการ อพป. เป็นโครงการที่รวมเอางานหลักที่สำคัญไว้ 3 สาขางาน ดังนี้ คือ (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย 2525 : 116-117)

งานที่ 1 คือ การรักษาความปลอดภัย (รปภ.) ในชนบท หมายถึง การฝึกอบรมราษฎรในหมู่บ้านต่าง ๆ ในเรื่องการรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน การจัดตั้งกองกำลังประจำหมู่บ้าน และการติดอาวุธให้แก่ราษฎร ตลอดจนการปฏิบัติตามแผนการรักษาความปลอดภัยให้สอดคล้องกับการใช้กำลังประจำถิ่นในระดับต่าง ๆ นับตั้งแต่ตำบล อำเภอ และจังหวัด

งานที่ 2 คือ การพัฒนาบริการ (พภ.) หมายถึง การฝึกอบรมราษฎรให้ได้รับความรู้ในเรื่องการพัฒนาอาชีพ และการให้บริการสังคมของหมู่บ้านต่างๆ ตลอดจนการฝึกกิจกรรมการพัฒนาชนบท และการบริการสังคมในสาขางานต่าง ๆ เข้าไปในหมู่บ้าน

งานที่ 3 คือ การปรับปรุงการบริหารหมู่บ้าน หมายถึง การฝึกอบรมคณะกรรมการหมู่บ้าน ให้เข้าใจในวิธีการบริหารหมู่บ้านตาม พ.ร.บ. จัดระเบียบบริหารหมู่บ้าน อพป. ปี 2522 และประกาศจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน อพป. ตามกฎหมาย ตลอดจนถึงการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้านเหล่านั้น ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ (หมู่บ้าน อพป. เป็นรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยพื้นฐาน)

4.3 ขั้นตอนของการฝึกราษฎรมีดังนี้ (วิทยาลัยการปกครอง, กรมการปกครอง 2523 : 38-40)

1. การฝึกพัฒนาบริการ (พบก.) เป็นการฝึกอบรมให้ราษฎรมีความรู้ที่จะนำไปปรับปรุงการประกอบอาชีพ การทำมาหากินเพื่อเพิ่มผลผลิตให้มากยิ่งขึ้น โดยเจ้าหน้าที่ของกระทรวง ทบวงกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

- การเกษตร เป็นการฝึกอบรมให้ราษฎรมีความรู้ในวิชาการเกษตรใหม่ๆ เช่น พันธุ์พืช ปุ๋ย การบำรุงรักษาดิน การปลูกพืชหมุนเวียน ฯลฯ เพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงอาชีพของตน ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตร

- การอุตสาหกรรม เป็นการฝึกอบรมวิชาหัตถกรรมในครัวเรือน เพื่อส่งเสริมความรู้และประสิทธิภาพการผลิตให้ดียิ่งขึ้น ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่กระทรวงอุตสาหกรรม

- การสาธารณสุข เป็นการฝึกบุคลากรด้านสาธารณสุข คือโครงการอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และผู้ส่งข่าวสาธารณสุข (ผสส.) เพื่อเป็นเจ้าหน้าที่บริการสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข

- การศึกษา ฝึกอบรมราษฎรในหมู่บ้าน อพป. และจัดทำโครงการด้านศึกษาธิการในเรื่องการศึกษาผู้ใหญ่ การฝึกอบรมอาชีพและการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้กับราษฎรในหมู่บ้าน อพป.

2. การฝึก รบก. เป็นการฝึกอบรมราษฎรในเรื่องการใช้อาวุธ ยุทธวิธีการข่าวและการเมือง ดำเนินการโดยชุดฝึกทหารเคลื่อนที่ ทำการฝึกราษฎรหมู่บ้านละ 50 - 100 คน ใช้เวลาประมาณ 7 วัน/หมู่บ้าน หมู่บ้านที่ได้รับการฝึกแล้วได้รับการติดตามเป็นลูกของให้หมู่บ้านละ 15 กระบอก

3. การฝึกการปกครองหมู่บ้าน หมู่บ้านใดที่ราษฎรได้รับการฝึก พบก. และ รบก. แล้ว กระทรวงมหาดไทยจะจัดให้มีการอบรมให้ราษฎรมีความรู้ตาม พ.ร.บ. หมู่บ้าน อพป.

ปี 2522 และเมื่อกระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่าราษฎรเหล่านั้นมีความสามารถจะบริหาร การปกครองได้ ก็จะประกาศเป็นหมู่บ้าน อพป. ตามระเบียบมหาดไทยต่อไป

เมื่อราษฎรได้รับความรู้เรื่อง พก. รบก. และได้รับการจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน อพป. แล้ว ต่อมาเป็นขั้นการทำแผนพัฒนาให้สอดคล้องตามความต้องการของราษฎร เพื่อให้ได้งบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้จากหน่วยเหนือ โดยใช้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นศูนย์กลางการวางแผน แผนนี้ จะผ่านสภาตำบล อำเภอ สภาจังหวัด เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ งบประมาณที่จะได้รับอาจ มาจาก

- ภาษีบำรุงท้องที่ที่เก็บได้ในเขตหมู่บ้าน
- เงินค่าภาษีและค่าธรรมเนียมใบอนุญาตต่าง ๆ
- องค์การบริหารส่วนจังหวัด
- เงินรายได้ตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดสรรให้
- งบอุดหนุนจากส่วนกลางจากรัฐบาลหมู่บ้านละ 10,000 บาท
- รายได้อื่น ๆ

4.4 การจัดองค์กรดำเนินการโครงการ อพป.

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) เป็นหน่วยรับผิดชอบในการ จัดเจ้าหน้าที่ การวางแผนและการปฏิบัติทั้งสิ้นในโครงการ อพป. โดยมีหน่วยงานต่าง ๆ ให้การ สนับสนุนทั้งพลเรือน ตำรวจ ทหาร ผอ.ปค. ในฐานะผู้อำนวยการโครงการ อพป. แห่งชาติ จัดตั้งหน่วยงานทำหน้าที่อำนวยการ วางแผน ประสานงาน และกำกับดูแลการดำเนินการตาม โครงการ อพป. ขึ้น ในระดับต่าง ๆ ดังนี้ (วิทยาลัยการปกครอง 2523 : 41)

1. ศูนย์อาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (ศอพป.กอ.รมน.) เป็นหน่วยบริหารของผู้อำนวยการโครงการ อพป. แห่งชาติ มีหน้าที่อำนวยการ วางแผน ประสานงาน ควบคุม และประเมินผลโครงการโดยตลอด ประกอบด้วยเสนาธิการ กอ.รมน. เป็นผู้อำนวยการ ศอพป. มีหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้คือ กองธุรการ ศอพป. กองปฏิบัติการ ศอพป. กองนโยบายและแผน ศอพป. กองติดตามและประเมินผล ศอพป.

2. ศอพป.กอ.รมน.ภาค ปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกับ ศอพป.กอ.รมน. โดยอยู่ใน ขอบเขตพื้นที่ตามความรับผิดชอบของตน

3. ศอปป.กอ.รรมน.จว. เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประสานงานโครงการ อพป. ทั้งปวงของจังหวัด ประกอบด้วย

ปลัดจังหวัด เป็น หัวหน้า ศอปป. จว.

หัวหน้าสำนักงานจังหวัด เป็น รองหัวหน้า ศอปป.จว.

ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดหรือป้องกันจังหวัด เป็น ผู้ช่วยหัวหน้า ศอปป. จว. ฝ่าย รปภ.

เกษตรจังหวัด เป็น ผู้ช่วยหัวหน้า ศอปป.จว. ฝ่ายการฝึกพัฒนาบริการ

ประจำแผนก อพป.จว. 1 คน ทำหน้าที่รับผิดชอบงาน อพป.จว. และ เสริมงาน อพป. 2 คน

ศอปป.อ. เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบงาน การดำเนินงานตามโครงการ อพป. ของอำเภอ มีนายอำเภอเป็น ทน.ศอปป.อ. ปลัดอำเภอฝ่ายส่งเสริมการปกครอง เป็น เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงาน อพป. ของอำเภอโดยตรง โดยประสานการดำเนินงานกับหัวหน้าส่วนราชการอำเภอที่เกี่ยวข้องตามโครงการ อพป. ซึ่งได้แก่ สารวัตรใหญ่สถานีตำรวจภูธรอำเภอ เกษตรอำเภอ พัฒนาการอำเภอ ศึกษาธิการอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ และปลัดอำเภอฝ่ายป้องกัน ทั้งนี้ โดยมีพัฒนาการตำบลทำหน้าที่เป็นผู้ช่วย

การบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง ดำเนินการโดย จัดให้มีคณะกรรมการกลางหมู่บ้าน และมีคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ประจำหมู่บ้าน

คณะกรรมการกลางหมู่บ้าน อพป. จากอำเภอถึงระดับหมู่บ้านโดยที่แต่ละหมู่บ้าน อพป. จะต้องประกอบด้วยกรรมการคณะหนึ่ง ประกอบด้วย (อพป. โครงการอาสาพัฒนาและ-ป้องกันตนเอง ม.ป.ป. : 90-91)

ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานกรรมการกลาง

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสภาตำบล ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นกรรมการกลางโดยตำแหน่ง ในหมู่บ้าน และให้มีการเลือกตั้งกรรมการกลางผู้ทรงคุณวุฒิจากราษฎรในหมู่บ้านนั้น มีจำนวนอย่างน้อยห้าคน อย่างมากไม่เกินเจ็ดคน เป็นกรรมการกลาง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จะมีเท่าใดให้เป็นไปตามที่นายอำเภอกำหนดตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน หมู่บ้านใดมีผู้ใหญ่บ้านเป็นกำนันอยู่ด้วย ให้กำนันของหมู่บ้านนั้นเป็นประธานคณะกรรมการกลาง ให้สารวัตรกำนัน และหรือแพทย์ประจำตำบล ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตหมู่บ้านของกำนันเป็นกรรมการกลางโดยตำแหน่ง

ให้คณะกรรมการกลางเลือกรองประธานคณะกรรมการหนึ่งคน และเลขานุการ
หนึ่งคนจากกรรมการกลาง การออกเสียงลงคะแนนให้กระทำโดยเปิดเผย โดยใช้วิธียกมือ ถ้า
คะแนนเสียงเท่ากันให้ใช้วิธีจับฉลาก

ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการกลางและคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ประจำหมู่บ้านได้
ตามจำนวนที่เห็นสมควร ซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจากราชการหรือผู้ที่มีความสามารถที่ปฏิบัติงาน
เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านนั้น

คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ประจำหมู่บ้าน จากคณะกรรมการกลางจะแบ่งหน้าที่กัน
รับผิดชอบเป็นประธานคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ และให้ประธานคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ คัดเลือก
บุคคลให้มีความสมัครใจตามมาตรา 10 และมีความรู้ความสนใจในแขนงงานนั้น ๆ อย่างน้อยสามคนเข้า
มาบริหารงาน ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกในแต่ละฝ่ายจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกลาง
ซึ่งคณะกรรมการมี 7 ฝ่าย มีหน้าที่ ดังนี้ (อพพ. โครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง ม.ป.ป.
: 99 - 100)

1. คณะกรรมการพัฒนา มีหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพของราษฎรและพัฒนา
หมู่บ้านในด้านต่าง ๆ โดยร่วมมือกับคณะกรรมการฝ่ายอื่น ๆ และตามนโยบายของคณะกรรมการ
กลาง
2. คณะกรรมการปกครอง มีหน้าที่เกี่ยวกับการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของราษฎร
และ ดูแลกิจการในหมู่บ้านให้เป็นไปตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี และนโยบายส่วน
รวมของชาติ แนะนำและส่งเสริมให้ราษฎรในหมู่บ้านมีความสนใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
โดยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และการปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการเสริมสร้างสามัคคี
ของส่วนรวม

บรรดาหน้าที่อื่นใด ถ้ามิได้ระบุว่าเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการคณะใดคณะ
หนึ่งโดยเฉพาะ และจำเป็นจะต้องกระทำเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการกลางเป็นไปด้วย
ความเรียบร้อย ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการปกครองที่จะดำเนินการ

3. คณะกรรมการป้องกันและรักษาความเรียบร้อย มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัด
หน่วยกำลังคุ้มครองและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน รวมทั้งจัดกำลังป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัย

4. คณะกรรมการการคลัง มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินของหมู่บ้าน

5. คณะกรรมการสาธารณสุข มีหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาล การอนามัย การวางแผนครอบครัว และการสุขาภิบาล ตลอดจนการรักษาภาวะแวดล้อมของหมู่บ้านและป้องกันอันตรายอันเกิดจากภาวะแวดล้อมในหมู่บ้าน

6. คณะกรรมการศึกษาและวัฒนธรรม มีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา การลูกเสือ และเยาวชน ตลอดจนกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม การกีฬา และการพักผ่อนหย่อนใจ

7. คณะกรรมการสวัสดิการและสังคม มีหน้าที่เกี่ยวกับสวัสดิการของราษฎรและสงเคราะห์ผู้ยากจนที่ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ตามความจำเป็น

ที่ปรึกษาคณะกรรมการ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและป้องกันความผิดพลาด จึงให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการกลางและคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ประจำหมู่บ้านได้ตามจำนวนที่เห็นสมควร ซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจากราชการหรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับหมู่บ้านนั้น (อพพ. โครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง ม.ป.ป. : 91) ซึ่งที่ปรึกษาจากคณะกรรมการดังกล่าวมักจะประกอบด้วยข้าราชการระดับอำเภอ คือ (วิทยาลัยการปกครอง 2523 : 69)

ที่ปรึกษาของคณะกรรมการกลางมีดังนี้

1. นายอำเภอแห่งเขตท้องที่
2. ผู้บังคับกองสถานีตำรวจภูธรอำเภอแห่งเขตท้องที่
3. ผู้ที่เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการบริหารทุกท่าน

ที่ปรึกษาของคณะกรรมการต่าง ๆ

1. พัฒนาการ เป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการพัฒนา
2. ปลัดอำเภอ เป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการปกครอง
3. เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามอื่นที่ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง

เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการป้องกัน

4. เจ้าหน้าที่อนามัยที่ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการ

อนามัย

5. ครูใหญ่โรงเรียนประชาบาล เป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการศึกษาและวัฒนธรรม

ธรรม

ตอนที่ 5 จังหวัดอุตรธานี

5.1 สภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดอุตรธานี

จังหวัดอุตรธานีตั้งอยู่ที่เส้นรุ้งที่ 17 องศาเหนือ เส้นแวงที่ 102 องศาตะวันออก อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางหลวงแผ่นดิน 562 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้ ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดหนองคาย ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดกาฬสินธุ์ ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดสกลนคร ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดเลย และจังหวัดขอนแก่น (บรรยายสรุป จังหวัดอุตรธานี 2529 : 2)

จังหวัดอุตรธานีมีเนื้อที่ประมาณ 15,589,388 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองเป็น 17 อำเภอ และ 4 กิ่งอำเภอ ดังนี้

1. อำเภอเมืองอุตรธานี	12. อำเภอน้ำโสม
2. อำเภอกุมภวาปี	13. อำเภอหนองวัวซอ
3. อำเภอหนองหาน	14. อำเภอกุฉินชัย
4. อำเภอหนองบัวลำภู	15. อำเภอสุวรรณคูหา
5. อำเภอโนนสัง	16. อำเภอโนนสะอาด
6. อำเภอบ้านผือ	17. อำเภอวังสามหมอ
7. อำเภอเพ็ญ	18. กิ่งอำเภอสร้างคอม
8. อำเภอบ้านดุง	19. กิ่งอำเภอทุ่งฝน
9. อำเภอศรีบุญเรือง	20. กิ่งอำเภอไชยวาน
10. อำเภอากลาง	21. กิ่งอำเภอหนองแสง
11. อำเภอศรีธาตุ	

มีประชากรรวม 1,691,287 คน เป็นชาย 844,924 คน และหญิง 846,363 คน (เรื่องเดียวกัน : 2)

5.2 ความสำคัญของจังหวัดอุตรธานี

การที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญแก่จังหวัดอุตรธานีในการคัดเลือกมาศึกษาวิจัยครั้งนี้ ก็เนื่องจากในการพัฒนาชนบทของประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่รัฐบาลได้กำหนดให้เป็นพื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาทุกจังหวัดรวม 17 จังหวัด ด้วยเหตุที่ว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เป็นภาคที่มีประชากร มีความเป็นอยู่ในระดับยากจนมากที่สุด คือ ประมาณร้อยละ 53.6 ของประชากรทั้งหมดที่เหลือกระจายอยู่ในภาคเหนือและภาคใต้ (คณะกรรมการวางแผนการดำเนินงานทำค่างานและสวัสดิภาพแรงงาน สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2524 : 16) นอกจากนี้รัฐบาลมุ่งเน้นพัฒนาหมู่บ้านยากจนแล้วหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (หมู่บ้าน อพป.) ก็เป็นเป้าหมายแรกในการพัฒนาชนบท เช่นกัน โดยระยะที่ 1 อยู่ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 ถึง พ.ศ. 2524 มีเป้าหมาย 4,000 หมู่บ้านในพื้นที่แทรกซึม 38 จังหวัด ในระยะที่ 2 เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 - พ.ศ. 2529 เป้าหมายอีก 4,000 หมู่บ้านในพื้นที่ป้องกัน 52 จังหวัด รัฐบาลได้บรรจุโครงการ อพป. เข้าไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ปี พ.ศ. 2524 - พ.ศ. 2529 (อพป. ศูนย์อาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง ม.ป.ป. : 1-8) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีจำนวนหมู่บ้าน อพป. มากที่สุดคือ 2,899 หมู่บ้าน จากจำนวนทั้งหมดคือ 7,714 หมู่บ้าน และจังหวัดอุดรธานี เป็นจังหวัดที่มีจำนวนหมู่บ้าน อพป. มากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กล่าวคือ มี 253 หมู่บ้าน จังหวัดสกลนครและจังหวัดอุบลราชธานี มีจำนวนหมู่บ้าน อพป. รองลงมาคือ 243 หมู่บ้าน (จากการสัมภาษณ์ ร.ต.อ. สุเทพ ขวัญเงิน เจ้าหน้าที่ศูนย์ อพป. เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2529 ที่ศูนย์อาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน)

5.3 สภาพภูมิศาสตร์ของกิ่งอำเภอไชยวาน

กิ่งอำเภอไชยวาน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงของจังหวัดอุดรธานี ระยะทางห่างจากตัวจังหวัดตามเส้นทางสายอุคร - สกลนคร ถนนลาดยางตลอดสาย 52 กิโลเมตร แยกจากบ้านต๋องลงไปทางทิศใต้เป็นถนนลาดยาง อีก 11 กิโลเมตร รวมระยะทางจากตัวจังหวัดถึงกิ่งอำเภอไชยวาน เป็น 62 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอใกล้เคียงดังนี้ ทิศเหนือติดต่อกับอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ทิศใต้ติดต่อกับเขตอำเภอสว่างสามหมอก, อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอหนองหาน และอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี (สำนักงานกิ่งอำเภอไชยวาน 2529 : 2-3)

กิ่งอำเภอไชยวานมีเนื้อที่ประมาณ 322 ตารางกิโลเมตร หรือ 201,250 ไร่ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 ตำบล 34 หมู่บ้าน หรือประมาณ 5,084 หลังคาเรือน และประชากรประมาณ 30,241 คน โดยแยกเป็นรายตำบลดังนี้ (เรื่องเดียวกัน : 4)

1. ตำบลไชยวาน 10 หมู่บ้าน ประชากร 10,205 คน จำนวนหลังคาเรือน 1,714 หลัง

2. ตำบลหนองหลัก 9 หมู่บ้าน ประชากร 8,111 คน จำนวนหลังคาเรือน 1,537 หลัง
3. ตำบลโพนสูง 7 หมู่บ้าน ประชากร 5,704 คน จำนวนหลังคาเรือน 1,056 หลัง
4. ตำบลคำเลาะ 8 หมู่บ้าน ประชากร 6,221 คน จำนวนหลังคาเรือน 777 หลัง

5.4 ความสำคัญของกิ่งอำเภอไชยวาน

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุดรธานี เป็นจังหวัดที่มีจำนวนหมู่บ้าน อพย. มากที่สุด ในปี พ.ศ. 2528 ทางจังหวัดได้จัดทำโครงการประกวดหมู่บ้าน อพย. ดีเด่นระดับจังหวัด ผลปรากฏว่าหมู่บ้านหนองแวง หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 10 ตำบลไชยวาน กิ่งอำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี ได้รับรางวัลหมู่บ้าน อพย. ดีเด่นระดับจังหวัด และหมู่บ้าน อพย. อันดับที่ 3 ในระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จากการสัมภาษณ์นายสมศักดิ์ ขาวทอง ผู้ใหญ่บ้านหนองแวง หมู่ที่ 10 เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2528 ที่หมู่บ้าน อพย. บ้านหนองแวง) จากการที่หมู่บ้านหนองแวง หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 10 ได้รับรางวัลชนะเลิศ หมู่บ้าน อพย. ดีเด่นระดับจังหวัด ประจำปี พ.ศ. 2528 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านหนองแวง และยังมีสาเหตุเนื่องมาจาก (จากการสัมภาษณ์ พันเอกชำนาญ ธีรจันทร์กุล เจ้าหน้าที่ศูนย์ อพย. เมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2529 ที่ศูนย์อาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน)

- 1) การปกครองของหมู่บ้าน ส่งเสริมการปกครองระบบประชาธิปไตย อีกทั้งมีการระดมทุนและจัดหาทุนเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน โดยไม่ใช้งบประมาณของทางราชการ
- 2) การเศรษฐกิจและสังคม มีการดำเนินการโครงการต่างๆ โครงการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ โครงการจัดการศึกษานอกโรงเรียนแบบกลุ่มสนใจ โครงการฝึกอบรมต่าง ๆ ฯลฯ
- 3) การรักษาความปลอดภัยของหมู่บ้าน
- 4) การดำเนินการอื่น ๆ มีการประสานโครงการพัฒนาของกระทรวงต่าง ๆ

คัยเหตุนี้ผู้วิจัย จึงได้ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านหนองแวง หมู่ที่ 10 ซึ่งเป็นหมู่บ้าน อพ. ที่เค้นระดับจังหวัด เปรียบเทียบกับหมู่บ้านห้วยยาง หมู่ที่ 4 ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่เพิ่งได้รับการ จัดตั้งเป็นหมู่บ้าน อพ. ในปี พ.ศ. 2528 กิ่งอำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี

5.5 สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน อพ. บ้านหนองแวง หมู่ที่ 10

หมู่บ้าน อพ. บ้านหนองแวงหมู่ที่ 10 ตั้งอยู่ในตำบลไชยวาน กิ่งอำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี มีระยะทางห่างจากกิ่งอำเภอไชยวาน $3\frac{1}{2}$ กิโลเมตร มีระยะทางห่างจากตัว จังหวัด 50 กิโลเมตร ระยะทางเข้าหมู่บ้าน จากปากทางบ้านหนองเม็ก ถึงหมู่บ้าน อพ. บ้าน หนองแวง เป็นทางลูกรังยาวประมาณ 7 กิโลเมตร บ้านหนองแวง หมู่ที่ 10 มีอาณาเขตติดต่อกับ หมู่บ้านใกล้เคียงดังต่อไปนี้คือ ทิศเหนือติดต่อกับบ้านคำยาง หมู่ที่ 6 ตำบลไชยวาน และบ้านหนองทา หมู่ที่ 5 ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน ทิศใต้ติดต่อกับบ้านหนองแวง หมู่ที่ 5 ตำบลไชยวาน ทิศตะวันออกติดต่อกับ บ้านหนองคูม หมู่ที่ 7 ตำบลไชยวาน ทิศตะวันตกติดต่อกับบ้านไต้สวรรค์ ตำบล หนองเม็ก อำเภอหนองหาน

5.6 สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน อพ. บ้านหนองแวง หมู่ที่ 10

หมู่บ้าน อพ. บ้านหนองแวง หมู่ที่ 10 มีเนื้อที่ประมาณ 2,800 ไร่ มีประชากร จำนวน 1,013 คน เป็นชาย 485 คน เป็นหญิง 528 คน มีจำนวนหลังคาเรือน 142 หลังคา เรือน ลักษณะของบ้านเรือนโดยทั่วไปเป็นบ้านไม้มีใต้ถุน หลังคาเป็นสังกะสี แต่ละหลังมีพื้นที่บริเวณ รอบๆ บ้าน มีไฟฟ้าใช้ ถนนภายในหมู่บ้านเป็นทางลูกรัง ภายในหมู่บ้าน อพ. บ้านหนองแวง มีวัด อยู่ 1 แห่ง ตั้งอยู่ระหว่างหมู่บ้าน อพ. บ้านหนองแวงหมู่ที่ 10 กับหมู่ที่ 5 ทุกวันพระชาวบ้านทั้ง 2 หมู่บ้าน โดยเฉพาะผู้หญิง จะไปทำบุญตักบาตรร่วมกันที่วัดแห่งนี้ ส่วนโรงเรียนนั้นตั้งอยู่ทางทิศใต้ ของหมู่ที่ 5 ซึ่งห่างจากหมู่ที่ 10 ประมาณ 1 กิโลเมตร เด็กนักเรียนจากทั้ง 2 หมู่บ้าน ต่างเรียน ที่โรงเรียนแห่งนี้ การคมนาคมติดต่อกับตัวจังหวัดสามารถทำได้ 2 วิธีคือ 1 ในหมู่บ้านจะมีรถโดยสาร ออกไปยังตัวจังหวัดทุกเช้า วันละ 1 คัน ตอนสาย ๆ จึงมีรถโดยสารกลับเข้าหมู่บ้าน 2 สามารถ นั่งรถสามล้อเครื่องเล็กจากหมู่บ้านไปต่อรถโดยสารสายต่าง ๆ ได้ที่ถนนใหญ่ ที่บ้านหนองเม็ก เพื่อ ไปยังตัวจังหวัดระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมงเศษ อาชีพหลักของชาวบ้านคือ การทำนา อาชีพรองคือ การทำสวน ทำไร่ ปลูกผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ ภายในหมู่บ้านแบ่งเขต การปกครองเป็น 7 คุ้ม โดยแต่ละเขตจะมีศาลาคู่ตั้งอยู่ภายในบริเวณบ้านของหัวหน้าคุ้มแต่ละคุ้ม ภายในศาลาคู่โดยส่วนใหญ่ มีรายชื่อหัวหน้าครอบครัว และจำนวนสมาชิกชายหญิงของภายในคุ้ม

ซึ่งเขียนด้วยชอล์กอยู่บนกระดาน สภาพโดยทั่วไปของศาลาคู่อยู่ในสภาพทรุดโทรม ขาดการดูแล การบริหารภายในหมู่บ้านมีหัวหน้าคุ้ม 7 คน และมีคณะกรรมการกลาง โดยแบ่งเป็น 7 ฝ่าย คือ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายป้องกัน ฝ่ายพัฒนา ฝ่ายศึกษาและวัฒนธรรม ฝ่ายการคลัง ฝ่ายสาธารณสุข ฝ่ายสวัสดิการและสังคม

หมู่บ้าน อพป. บ้านหนองแวง ได้รับการจัดตั้งให้เป็นหมู่บ้าน อพป. เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2526 ในปี พ.ศ. 2528 หมู่บ้าน อพป. บ้านหนองแวง ชนะเลิศการประกวดหมู่บ้าน อพป. ดีเด่นระดับจังหวัด และชนะการประกวดหมู่บ้าน อพป. ดีเด่นระดับภาค อันดับที่ 3 (จากการสัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ ขวานทอง ผู้ใหญ่บ้าน บ้านหนองแวง หมู่ที่ 10 เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2528 และเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2529 ที่หมู่บ้าน อพป. บ้านหนองแวง)

5.7 สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน อพป. บ้านห้วยยาง หมู่ที่ 4

หมู่บ้าน อพป. บ้านห้วยยาง ตั้งอยู่ในตำบลโพธิ์สูง กิ่งอำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี มีระยะทางห่างจากกิ่งอำเภอไชยวาน 19 กิโลเมตร มีระยะทางห่างจากตัวจังหวัด 84 กิโลเมตร การคมนาคมติดต่อกับตัวจังหวัดมีความสะดวกมาก เพราะถนนเป็นถนนลาดยางมะตอยโดยตลอด บ้านห้วยยาง หมู่ที่ 4 มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านใกล้เคียงดังต่อไปนี้ ทิศเหนือติดต่อกับบ้านคำม่วง หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์สูง ทิศใต้ติดต่อกับบ้านคำค้อ หมู่ที่ 8 และบ้านคำกุง หมู่ที่ 3 ตำบลหัวนาคำ อำเภอศรีธาตุ ทิศตะวันออกติดต่อกับบ้านโนนสมบูรณ์ หมู่ที่ 6 ตำบลโพธิ์สูง ทิศตะวันตกติดต่อกับบ้านปากาว หมู่ที่ 5 ตำบลโพธิ์สูง

5.8 สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน อพป. บ้านห้วยยาง หมู่ที่ 4

หมู่บ้าน อพป. บ้านห้วยยาง หมู่ที่ 4 มีเนื้อที่ประมาณ 5,918 ไร่ มีประชากรจำนวน 1,119 คน เป็นชาย 530 คน เป็นหญิง 589 คน มีจำนวนหลังคาเรือน 155 หลังคาเรือน ลักษณะบ้านเรือนโดยทั่วไปเป็นบ้านไม่มีใต้ถุน หลังคาเป็นสังกะสี หน้าบ้านมีป้ายบ้านเลขที่ บ้านเรือนสะอาดตา ปลูกต้นไม้และคู่มารัน ทุกหลังคาเรือนมีไฟฟ้าใช้ ถนนที่ตัดผ่านกลางหมู่บ้านเป็นถนนลาดยางมะตอย ส่วนถนนสายอื่น ภายในหมู่บ้านเป็นทางลูกรัง หมู่บ้าน อพป. บ้านห้วยยาง มีวัดอยู่ 1 แห่ง อยู่ห่างจากหมู่บ้านไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 1 กิโลเมตรเศษ ส่วนโรงเรียนนั้นตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของหมู่บ้าน นอกจากนี้ภายในหมู่บ้านยังมีสถานีอนามัยตำบล ซึ่งตั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามกับโรงเรียน การคมนาคมติดต่อกับตัวจังหวัด มีรถโดยสารออกจาก

หมู่บ้านวันละ 1 คันทุกเช้า และช่วงบ่าย ๆ รถโดยสารคันเดิมก็จะออกจากตัวจังหวัดเพื่อกลับไปยังหมู่บ้าน ใช้เวลาเดินทางจากหมู่บ้านถึงตัวจังหวัดโดยรถโดยสารประมาณ 2 ชั่วโมงเศษ อาชีพหลักของชาวบ้านคือ การทำนา อาชีพรองคือ การทำไร่ ทำสวน ภายในหมู่บ้านแบ่งเขตการปกครองเป็น 8 คุ่ม ในแต่ละเขตจะมีศาลาคุ่มตั้งอยู่ ภายในบริเวณบ้านของหัวหน้าคุ่มแต่ละคุ่มภายในศาลาคุ่ม มีรายชื่อหัวหน้าครอบครัว และจำนวนสมาชิกชาย หญิง ของภายในคุ่ม ซึ่งเขียนด้วยชอล์กอยู่บนกระดาน สภาพโดยทั่วไปของศาลาคุ่มยังคงอยู่ในสภาพดี การบริหารงานภายในหมู่บ้านมีหัวหน้าคุ่ม 8 คน และมีคณะกรรมการกลาง โดยแบ่งเป็น 7 ฝ่ายคือ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายป้องกัน ฝ่ายพัฒนา ฝ่ายศึกษาและวัฒนธรรม ฝ่ายการคลัง ฝ่ายสาธารณสุข ฝ่ายสวัสดิการและสังคม

หมู่บ้าน อพป. บ้านห้วยยาง ได้รับการจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน อพป. เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2528 ในปี พ.ศ. 2528 หมู่บ้านห้วยยางได้รับรางวัลชมเชยในการประกวดหมู่บ้านชนบทพัฒนา ปี พ.ศ. 2529 ได้รับรางวัลโครงการเกษตรแหล่งน้ำ หมู่บ้านในเขตชนบทภาคจนอันดับ 1 ของจังหวัด และได้รับรางวัลชมเชยอันดับ 1 ในการประกวดหมู่บ้าน อพป. ประจำจังหวัด (จากการสัมภาษณ์ นายรินทอง บุญญฤทธิ์วิชัย ผู้ใหญ่บ้านบ้านห้วยยาง หมู่ที่ 4 เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2528 และเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2529 ที่หมู่บ้าน อพป. บ้านห้วยยาง)

ตอนที่ 6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน การเปรียบเทียบหมู่บ้านพัฒนา กับหมู่บ้านที่ไม่พัฒนา และเหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมของประชาชน

✓ กรมการพัฒนาชุมชน (2519 : 66 - 80) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในรายงานการวิจัย โครงการสารภี ตำบลวังม่วง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาแบบบรรยาย (Descriptive Study) กลุ่มตัวอย่าง 191 คน สถิติที่ใช้คือ ร้อยละ จากการศึกษาลักษณะของประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาพบว่า

- ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุสูง มีแนวโน้มเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าประชากรที่มีอายุน้อย
 - สมาชิกกลุ่มที่เป็นชายเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่าสมาชิกกลุ่มที่เป็นหญิง
 - ผู้มีระดับการศึกษาสูงเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ
 - บุคคลที่สมรสแล้ว และเป็นหัวหน้าครัวเรือนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการเป็นส่วนใหญ่
 - บุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีรายได้ครอบครัวต่อปีสูง และมีที่ดินถือครองทำกินมากเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่า
 - บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอยู่ในหมู่บ้านเป็นเวลานานกว่า 20 ปี
- ส่วนในเรื่องเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มในโครงการนั้นพบว่า

- รายได้เป็นปัจจัยจูงใจทำให้บุคคลเข้ามาส่วนร่วมในกลุ่ม โดยสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ต้องการให้ตนเองมีรายได้เพิ่มมากขึ้น เพราะสมาชิกกลุ่มมีงานอาชีพเพิ่มมากขึ้น มีผลผลิตเพิ่มขึ้น และเนื่องจากสมาชิกกลุ่มได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากเจ้าหน้าที่ มีการปรับปรุงการเกษตรดีขึ้น และการคมนาคมดีขึ้น
- เกียรติ สมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นว่าการที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มในโครงการเป็นสิ่งที่มีเกียรติ

- อิทธิพลจากเพื่อนบ้าน สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่อยู่ภายใต้อิทธิพลเพื่อนบ้านเมื่อเพื่อนบ้านเข้ามามีส่วนรวม ตนเองก็ต้องการเข้ามามีส่วนรวมในโครงการด้วย

เพทาย วิเศษจนกิจ (2520 : 42) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ความคาดหวังประโยชน์ที่จะได้รับจากกลุ่มของสมาชิกกลุ่มในโครงการ สารภี-ข้าวmung" ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มมีความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจจึงเข้ามามีส่วนรวมในโครงการฯ โดย

ร้อยละ 83.7 ต้องการที่จะได้รับเงินทุน

ร้อยละ 89.5 ต้องการมีรายได้เพิ่มขึ้น

ร้อยละ 93.8 ต้องการที่จะได้รับความช่วยเหลือในด้านการตลาด

ส่วนความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์ในด้านสังคมโดยการเข้ามามีส่วนรวมในโครงการฯ นั้นพบว่า

ร้อยละ 82.2 ต้องการที่จะมีเกียรติ

ร้อยละ 94.2 ต้องการมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนสมาชิกด้วยกัน

ร้อยละ 90.3 ต้องการที่จะมีความสัมพันธ์อันดีกับเจ้าหน้าที่

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ [2520 : (2) - (5)] ได้ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ระดับหัวหน้าโครงการ รุ่นที่ 1 พ.ศ. 2520 ศึกษาวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะชุมชนในชนบทกับประสิทธิภาพในการพัฒนา" โดยเลือกหมู่บ้านศรีคอนมูล อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ เป็นหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนา เพราะเป็นหมู่บ้านที่ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านพัฒนาในปี 2520 และเลือกหมู่บ้านแม่คำหนองบัว อำเภอยางชุมน้อย และหมู่บ้านม่วงคำ อำเภอยางชุมน้อย เป็นหมู่บ้านเปรียบเทียบ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

- จากการศึกษาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ของระบบชุมชนทั้งสามไม่ปรากฏความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญอย่างชัดเจน

- ความแตกต่างที่น่าจะเสนอเพื่อทราบก็คือ ความแตกต่างอันสืบเนื่องมาจากผลของการประกวด กล่าวคือหมู่บ้านศรีคอนมูลมีความภาคภูมิใจและมีศักยภาพของการร่วมมือในการทำงานเพิ่มขึ้น

- จากการศึกษาดังกล่าวทำให้เข้าใจได้ว่า เอกภาพของชุมชนที่ได้รับรางวัลที่ 1 ไม่จำเป็นจะต้องแตกต่างกับหมู่บ้านอื่นตามหลักเกณฑ์ของการประกวด อย่างชัดเจน แต่ที่สำคัญก็คือ

การประกวดเป็นแรงกระตุ้นต่อทั้งเจ้าหน้าที่และประชาชนในหมู่บ้าน ทำให้เกิดลักษณะที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ นอกจากนั้นปัจจัยที่สำคัญที่สุดก็คือความมุ่งมั่นในการที่จะเอาชนะการประกวดของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่พัฒนากรขึ้นไปจนถึงผู้ว่าราชการจังหวัด และเป็นปัจจัยต่อเนื่องที่ทำให้เจ้าหน้าที่ได้ทุ่มเท ตลอดจนร่วมมือกับชาวบ้านในหมู่บ้านที่ประกวดทำการพัฒนา ฉะนั้นจึงอาจจะสรุปได้ว่า โดยปกติแล้วชุมชนมีความพร้อมที่จะร่วมมือและสนใจในการดำเนินการพัฒนาคณะกรรมการกระตุ้น การทุ่มเทจากเจ้าหน้าที่ในการแข่งขันการประกวด ประเด็นสำคัญก็คืออัตราการพัฒนานั้นขึ้นอยู่กับศักยภาพทางเศรษฐกิจ และผู้นำของหมู่บ้านกับเจ้าหน้าที่

- ลักษณะที่เด่นชัดของหมู่บ้านพัฒนาที่ได้รับรางวัลก็คือ ความสามารถในการเสนอรายงานและการดำเนินการประชุมอย่างเป็นทางการ (formal presentation) ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้สืบเนื่องจากผลของการประกวด นอกจากนั้นหลังจากการประกวดหมู่บ้านที่ได้รับรางวัลก็จะอยู่ในจุดของความสนใจ ทำให้มีความคุ้นเคยและปฏิบัติงานด้วยความภาคภูมิใจ

ส่วนในรายละเอียดของการวิจัยดังกล่าว จะพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดังนี้

พรรคิติ บุญเสริม (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2520 : 356) ศึกษาบทบาทในการเข้ากลุ่มพบว่า

- หมู่บ้านที่พัฒนาจะให้ความสนใจในกลุ่มอาชีพ สูงกว่าหมู่บ้านที่ไม่พัฒนา
- หมู่บ้านที่พัฒนาส่วนใหญ่จะให้ความสนใจในการชี้แจงดำเนินงานและประสานงาน แต่หมู่บ้านที่ไม่พัฒนาจะให้ความสนใจในกิจกรรมด้านความร่วมมือและด้านการเงินเป็นส่วนใหญ่
- หมู่บ้านที่พัฒนามากลับให้ความสนใจในการเข้าร่วมประชุมบ่อยกว่าหมู่บ้านไม่พัฒนา
- การบริหารงานของกลุ่ม หมู่บ้านที่พัฒนาส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญต่อการมีตำแหน่งต่าง ๆ ในกลุ่มมากกว่าหมู่บ้านที่ไม่พัฒนา

ปรีชา กลิ่นรัตน์ (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2520 : 396 - 402) ศึกษาความคิดเห็นของชาวบ้านเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน พบว่า

- ชาวบ้านทั้งในหมู่บ้านที่พัฒนา และหมู่บ้านที่ไม่พัฒนา เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านในปริมาณที่ไม่แตกต่างกัน

- วิธีที่ชาวบ้านใช้ดำเนินการเพื่อเข้าเป็นสมาชิกสูงสุด คือ การสมัครเองโดยสมัครใจ
- การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในโครงการต่าง ๆ เป็นไปในแนวเดียวกัน คือ ชาวบ้านส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอุทิศแรงงานช่วยเหลือ
- ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาของหมู่บ้านที่พัฒนา แตกต่างไปจากหมู่บ้านที่ไม่พัฒนา อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ชาวบ้านมีความสามัคคี มีความภาคภูมิใจในหมู่บ้านของตนเอง มีความร่วมมือกันเข้าร่วมในโครงการต่าง ๆ ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ที่เข้ามาช่วยพัฒนา ช่วยกันรักษาความสะอาด เรียบร้อยของหมู่บ้านและบ้านเรือน คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านและตัวชาวบ้านเอง ต่างเป็นผู้ริเริ่มงานพัฒนา และโครงการต่าง ๆ ในหมู่บ้านคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านและชาวบ้านมีความเกี่ยวข้องกันเคยกัน และคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านรับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะของชาวบ้านและนำไปปฏิบัติ

เรวดี ไชยพาน (2523 : 157) ได้ศึกษา "พฤติกรรมผู้นำที่เป็นอุปสรรคหรือส่งเสริมงานพัฒนาชุมชน" โดยศึกษากลุ่มหมู่บ้านพัฒนาดีเด่นที่ชนะการประกวดหมู่บ้านพัฒนาภาคเหนือ ประจำปี 2519 - 2520 จำนวน 3 หมู่บ้าน เปรียบเทียบกับหมู่บ้านใกล้เคียงหมู่บ้านพัฒนาดีเด่นอีก 3 หมู่บ้าน รวมเป็น 6 หมู่บ้าน ได้พบว่ามีความแตกต่างในระหว่างหมู่บ้านทั้งสองประเภทมากคือ

- ในหมู่บ้านพัฒนาดีเด่น มีหน่วยนำหลายหน่วย เช่น คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน คณะกรรมการการศึกษา คณะกรรมการพัฒนาวัด เป็นต้น มีความเข้มแข็งกว่าหมู่บ้านใกล้เคียงมาก
- ราษฎรในหมู่บ้านพัฒนาดีเด่น มีความตื่นตัวในการดำเนินการแก้ไขปัญหภายในหมู่บ้านสูงมาก ราษฎรยินดีเข้าร่วมกิจกรรมให้ความสนใจต่อกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน มีการวางแผนกิจกรรมแก้ไขปัญหาย่างดีเยี่ยม กิจกรรมในหมู่บ้านเป็นไปในลักษณะต่อเนื่อง

อาภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง (2524 : 44 - 54) ได้ศึกษาวิจัยหมู่บ้านชนะเลิศการประกวด ปี พ.ศ. 2523 บ้านราษฎร์พัฒนา ตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า หมู่บ้านราษฎร์พัฒนามีศักยภาพในการพัฒนาค่อนข้างสูง ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ สูงมาก และผลจากการศึกษายังพบว่า มีการใช้เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพมากขึ้น มีการประกอบอาชีพใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น และมีการจัดแผนแผนการปกครองตนเองได้เป็นอย่างดี ทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นทั้งทางด้าน สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งมีผลต่อประชาชนหมู่บ้านราษฎร์พัฒนา และยังคงมีอยู่ต่อไป

✓ วรรณิภา ชมดี (2524 : 30-62) ทำวิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสาธิต ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี " กลุ่มประชากรตัวอย่าง 128 คน สถิติที่ใช้คือ ค่าไคสแควร์ (Chi-square test) ค่าเฉลี่ย และร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า .

- การมีส่วนร่วมโดยการประชุมเป็นแบบที่สมาชิกมีส่วนร่วมมากที่สุดถึงร้อยละ 85.94 รองลงมาเป็นแบบรวมออกแรง รวมแบบชักชวน รวมแบบออกเงิน รวมเป็นผู้ริเริ่ม รวมเป็นผู้นำ รวมเป็นคณะกรรมการ และรวมออกวัสดุอุปกรณ์ ตามลำดับ

- สิ่งที่ชักจูงสมาชิกกลุ่มให้เข้ามามีส่วนรวมในโครงการต่าง ๆ ได้แก่ ความต้องการที่จะได้รับความรู้ เพิ่มขึ้นในการประกอบอาชีพ รองลงมาได้แก่ความต้องการที่จะมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยการเพิ่มผลผลิต และเกียรติตามลำดับ ส่วนปัจจัยอื่น ๆ อันได้แก่ ความต้องการที่จะมีอาชีพใหม่ ๆ การมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนสมาชิก ความต้องการที่จะได้รับความช่วยเหลือในการจำหน่ายผลผลิต การได้รับการชักจูงจากเพื่อนสมาชิก ความต้องการที่จะซื้อวัสดุที่ใช้ในการประกอบอาชีพในราคาถูก ความต้องการเงินทุนและการมีความสัมพันธ์อันดีกับเจ้าหน้าที่ล้วนเป็นปัจจัยจูงใจที่ทำให้สมาชิกกลุ่มตัวแทนเข้ามามีส่วนรวมในโครงการทั้งสิ้น แต่มีอัตราที่น้อยกว่าสิ่งจูงใจ 3 สิ่งดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

- การมีส่วนร่วมของสมาชิกในโครงการต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจจะมีมากหรือน้อยก็ตามไม่เกี่ยวข้องกับอายุของสมาชิกแต่อย่างใด

- การมีส่วนร่วมของสมาชิกในโครงการต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจนั้นมีความเกี่ยวข้องกับเพศของสมาชิกโดย เพศหญิงเข้ามามีส่วนรวมในโครงการมากกว่าเพศชาย

อาสาศรี เกษทรัพย์ (2525 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมโรงเรียนชุมชน ของผู้ปกครองในเขตอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิบูลย์ธานี" พบว่า

- ผู้ปกครองที่มีบุตรจำนวนมากมีส่วนร่วมในกิจกรรมโรงเรียนชุมชนมากกว่าผู้ปกครองที่มีบุตรจำนวนน้อย

- ผู้ปกครองที่มีรายได้สูงมีส่วนร่วมในกิจกรรมโรงเรียนชุมชนมากกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้ต่ำ

- ผู้ปกครองที่เป็นผู้นำท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมโรงเรียนชุมชนมากกว่าผู้ปกครองที่ไม่ได้เป็นผู้นำท้องถิ่น

- ผู้ปกครองที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลมากจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมโรงเรียน ชุมชน มากกว่าผู้ปกครองที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐน้อย

ฉาน วุฒิจรรณรักษา (2526 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท : ศึกษาเฉพาะ กรณีโครงการที่ได้รับรางวัลดีเด่นของตำบลคุงพยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี" เป็นการวิจัย แบบ One Shot Case Study เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ได้แก่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ย ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่เข้ามามีส่วนร่วมใน โครงการฯ 148 คน และกลุ่มที่ไม่เคยเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการฯ 52 คน ผลการวิจัยพบว่า

- สถานภาพทางเศรษฐกิจไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของ ประชาชนแต่มีผลต่อปริมาณการเข้ามามีส่วนร่วม ผู้มีเศรษฐกิจดีกว่าเข้ามามีส่วนร่วมทุกครั้งมากกว่า ผู้มีเศรษฐกิจด้อยกว่า

- สถานภาพทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ ผู้ นำท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าประชาชนธรรมดาทั่วไป

- ความแตกต่างกันในเรื่องเพศ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วม ของประชาชน คือ เพศชายเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง

- ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดได้แก่ ความต้องการความ สะดวกสบายในการคมนาคมขนส่ง รองลงมาคือต้องการพัฒนาหมู่บ้าน ต้องการมีงานทำ

- บุคคลที่ชักจูงให้เข้ามามีส่วนร่วมได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

- ประชาชนทราบเรื่องโครงการจากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์

- สาเหตุที่ไม่ได้เข้าร่วม เพราะมีงานอื่นทำอยู่แล้ว ไม่มีเวลา ไม่มีอิทธิกร

ในครอบครัว

ส่วนในด้านขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ประชาชนเข้าร่วมในขั้นดำเนินการมากที่สุด รองลงมาคือขั้นติดตามผลงาน และขั้นกำหนดความต้องการในขั้นดำเนินการและขั้นติดตามผลงานนั้น ประชาชนเข้าร่วมออกแรงมากที่สุด รองลงมาคือร่วมออกเงิน วัสดุ และร่วมเป็นกรรมการ โดยมี ปริมาณการเข้าร่วมทุกครั้งมากที่สุด ส่วนในขั้นกำหนดความต้องการ ประชาชนเข้าร่วมประชุมทุก ครั้งมากที่สุด รองลงมาคือ แสดงความคิดเห็น

ถนัด ม่วงมณี (2526 : 17-39) ทำวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการที่มีส่วนร่วมของสตรี
ในงานการศึกษาออกโรงเรียน ในท้องที่ อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่" กลุ่มประชากร
ตัวอย่าง คือ สตรีอายุระหว่าง 15 - 50 ปี ที่อาศัยอยู่ในอำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่
จำนวน 200 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าเฉลี่ย (Mean)
ร้อยละ (Percentage) ไคสแควร์ (Chi-square) และ พี-สแควร์ (ϕ^2) ผลการวิจัยพบว่า

- สตรีที่มีอายุน้อยมีส่วนร่วมในงานการศึกษาออกโรงเรียนมากกว่าสตรีที่มีอายุมาก
- สตรีที่มีรายได้สูงมีส่วนร่วมในงานการศึกษาออกโรงเรียนมากกว่าสตรีที่มีราย-
ได้น้อย
- สตรีที่สมรสแล้วมีส่วนร่วมในงานการศึกษาออกโรงเรียนมากกว่าสตรีโสด
- สตรีที่มีความเข้าใจในงานการศึกษาออกโรงเรียนมีส่วนร่วมในงานการศึกษา-
ออกโรงเรียนมากกว่าสตรีที่ไม่เข้าใจ
- สตรีที่มีความพอใจในงานการศึกษาออกโรงเรียนมีส่วนร่วมมากกว่าสตรีที่ไม่พอ
ใจในงานการศึกษาออกโรงเรียน

อารยา วัฒนกิจ (2526 : บทคัดย่อ) ทำวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
ของผู้ปกครองในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี"
กลุ่มประชากรตัวอย่าง 177 คน สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าไคสแควร์ และ ยูเลสคิว (Yule's Q)
ผลการวิจัยพบว่า

- ผู้ปกครองที่มีอายุน้อย จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้อยละ
16.4
- ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ เล็กน้อยเพียง
ร้อยละ 16.9
- ผู้ปกครองที่มีระดับรายได้สูงจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ สูงกว่าผู้ปกครอง
ที่มีระดับรายได้น้อย
- ผู้ปกครองที่มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของศูนย์ฯ มากจะมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมของศูนย์ฯ สูงกว่าผู้ปกครองที่มีความรู้ความเข้าใจน้อย
- ผู้ปกครองที่มีความคาดหวังในผลประโยชน์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาก จะมีส่วน
ร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ ปานกลาง

- ผู้ปกครองที่เป็นสมาชิกกลุ่มจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ สูงกว่าผู้ปกครองที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มสังคม
- ผู้ปกครองที่เป็นผู้นำท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ สูงกว่าผู้ปกครองซึ่งไม่เป็นผู้นำท้องถิ่น
- ผู้ปกครองที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมากจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ สูงกว่าผู้ปกครองที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐน้อย

สุจินต์ ดาววิระกุล (2527 : บทคัดย่อ) ทำวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี หมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด ของจังหวัดนครสวรรค์ ประจำปี พ.ศ. 2527" กลุ่มประชากรตัวอย่างคือหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 116 คน โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าไคสแควร์ (Chi-Square test) และยูลส์ควิ (Yule's Q) ผลการวิจัยพบว่า

- ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมมากที่สุด ส่วนการมีส่วนร่วมในการสละแรงงาน ในการสละเงิน ในการเป็นผู้ชักชวนเพื่อนบ้าน ในการสละวัสดุอุปกรณ์ ในการติดตามผลการดำเนินงาน ในการเป็นผู้ประสานงาน ในการเป็นผู้รับผิดชอบหรือควบคุมการดำเนินงานและการแสดงความคิดเห็น น้อยลงตามลำดับ

ทางด้านปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมพบว่า

- ปัจจัยทางด้านบุคคลอันได้แก่ ตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน การรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อหมู่บ้าน และการมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน ส่วนอายุ และเพศ ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการฯ

- ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ อันได้แก่ อาชีพ รายได้ และการเป็นเจ้าของที่ดินทำกิน ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการฯ

- ปัจจัยทางด้านสังคม อันได้แก่ ความต้องการเกียรติ และการได้รับการชักชวนจากกรรมการหมู่บ้าน เพื่อนบ้าน นายอำเภอ และพัฒนาการอำเภอ มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการฯ ส่วนความคาดหวังต่อรางวัลการประกวดหมู่บ้าน และความต้อการมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนบ้าน ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน

สุรัสวดี หุ่นยนต์ (2527 : บทคัดย่อ) ทำวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนของประชาชนในหมู่บ้านยากจน ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านเขาคิน ตำบลวังน้ำลึก อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มประชากรตัวอย่าง คือ หัวหน้าครัวเรือนในบ้านเขาคิน หมู่ที่ 2 ตำบลวังน้ำลึก อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 100 คน โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ (Chi-Square Technique) และประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องจักรสมองกลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ผลการวิจัยพบว่า

- ประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนขั้นประเมิณผลเลย และขั้นตอนที่ประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในอันค้บรอง ๆ ลงไป คือ ขั้นค้นหาปัญหาวิเคราะห์สาเหตุ และพิจารณาแนวทางแก้ไข และขั้นตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไข และทางโครงการแก้ไขปัญหา
- ส่วนขั้นตอนปฏิบัติตามโครงการและขั้นตอนรับผลประโยชน์จากโครงการ เป็นขั้นตอนที่ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วม
- ประชาชนมีส่วนร่วมในรูปการใช้แรงงานมากที่สุด รองลงมาคือร่วมออกเงิน วัสดุ ร่วมประชุม และร่วมแสดงความคิดเห็น
- ความแตกต่างในเรื่องการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน หนี้สิน และตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้านพบว่ามีความสัมพันธ์กับการไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนขั้นค้นหาปัญหา
- ความแตกต่างในเรื่องอาชีพครอง รายได้ การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน อายุ และตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์กับการไม่เข้าร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน ขั้นตัดสินใจเลือกแนวทาง
- สัมพันธภาพระหว่างชาวบ้านกับผู้นำท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับการไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนขั้นค้นหาปัญหา และขั้นตัดสินใจเลือกแนวทาง
- ความคาดหวังในผลประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับการไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน เฉพาะขั้นตัดสินใจเลือกแนวทางฯ และความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมพัฒนาชุมชน มีความสัมพันธ์กับการไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน เฉพาะขั้นค้นหาปัญหา
- ผู้นำท้องถิ่นทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนในขั้นค้นหาปัญหา ส่วนชาวบ้านโดยทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้เพียงร้อยละ 6.25 เท่านั้น

สกนธ์ จันทักษ์ (2528 : บทคัดย่อ) ใ้วิจัยเรื่อง "ปัจจัยบางประการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล จังหวัดตรัง" กลุ่มประชากรตัวอย่าง คือ

หัวหน้าครัวเรือน หรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 314 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ไคสแควร์ และยูลล์คิว ผลการวิจัยพบว่า

- ระดับรายได้ของหัวหน้าครัวเรือน ไม่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล
- หัวหน้าครัวเรือนที่มีการติดต่อกับพัฒนากรมาก มีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีการติดต่อกับพัฒนากรน้อย
- หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม มีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบลมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม
- หัวหน้าครัวเรือนที่ได้รับฟังสื่อข่าวสารมาก มีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบลมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ได้รับฟังสื่อข่าวสารน้อย
- หัวหน้าครัวเรือนที่มีการติดต่อกับผู้นำท้องถิ่นมาก มีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบลมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีการติดต่อกับผู้นำท้องถิ่นน้อย
- หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นหรือเคยเป็นผู้นำท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบลมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่เป็นหรือไม่เคยเป็นผู้นำท้องถิ่น
- หัวหน้าครัวเรือนที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของศูนย์เยาวชนตำบลมาก มีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบลมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของศูนย์เยาวชนตำบลน้อย

นเร เหลาวิชยา (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง "การพัฒนาหมู่บ้านชนบท : ระดับความสัมพันธ์ผลในการพัฒนาชุมชน" กลุ่มประชากรตัวอย่างคือ 260 ครัวเรือน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ กัตตมันส์เกล ร้อยละ และไคสแควร์ ผลการวิจัยพบว่า

- ระดับการพัฒนาชุมชนทั้ง 2 หมู่บ้าน อยู่ในระดับปานกลาง
- ครัวเรือนในหมู่บ้านพัฒนามีระดับการพัฒนาชุมชนทั้ง 4 ด้าน คือ ระดับการยอมรับวิธีการทำเกษตรสมัยใหม่ ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน ระดับทัศนคติต่อการพัฒนาชุมชน และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง ไม่แตกต่างกันกับครัวเรือนในหมู่บ้านปกติ

ผลงานวิจัยในต่างประเทศ

วีระ กองแก้ว (1973 : 120-128) ได้วิจัยเรื่อง "การยอมรับสมาคมชาวนาของชาวนาในพิทาลากูมา ประเทศฟิลิปปินส์" (The Adoption of Farmer Association Among

Farmers in Pitalaguma Philippines) พบว่าปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนรวมในกลุ่มคือ

- ต้องการได้รับประโยชน์ และความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ เช่น รายได้เพิ่มขึ้น ผลผลิตเพิ่มขึ้น
- สวัสดิการช่วยเหลือจากรัฐบาล โดยผ่านกลุ่มชาวนาเป็นแรงชักนำให้เข้ามามีส่วนรวม โดยเฉพาะการช่วยเหลือที่ตรงต่อความรู้สึกต้องการของพวกเขา
- ชาวนาที่มีส่วนรวมในกลุ่มอยู่ก่อนแล้ว มักจะเป็นปัจจัยให้เข้ามามีส่วนรวมในกลุ่มอีกต่อไป
- การเข้าเยี่ยมอย่างใกล้ชิดถึงบ้านชาวนา ของเจ้าหน้าที่มีอิทธิพลทำให้พวกเขาเข้ามามีส่วนรวมในกลุ่มมาก

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของทั้งในและนอกประเทศ เป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา การเปรียบเทียบหมู่บ้านที่พัฒนามากับหมู่บ้านที่ไม่พัฒนา และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ในการจัดตั้งศูนย์เด็กเล็ก ในโครงการสร้างงานในชนบท และในกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มสตรี ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้คือ

1. หมู่บ้านที่พัฒนามีส่วนรวมในโครงการมากกว่าหมู่บ้านที่ไม่พัฒนา
2. เพศชายเข้ามามีส่วนรวมในโครงการมากกว่าเพศหญิง
3. สตรีที่มีอายุน้อยมีส่วนร่วมในงานการศึกษาออกโรงเรียนมากกว่าสตรีที่มีอายุมาก

แต่อย่างไรก็ดียังไม่มีผู้ใดศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียน ระหว่างหมู่บ้าน อพป. ดีเด่นกับหมู่บ้าน อพป. ที่เพิ่งได้รับการจัดตั้งว่ามีขั้นตอนความถี่ของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียน ว่าแตกต่างกันอย่างไร และศึกษาถึงเหตุผลในการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้ง 2 หมู่บ้าน เพื่อจะได้ข้อมูลที่เป็นแนวทางให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาออกโรงเรียนได้นำไปพิจารณา เพื่อจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนทั้ง 2 หมู่บ้านให้มากที่สุด